

Әдебиеттер

1. Мемлекеттік басқару теориясы : ғылыми басылым / Ж. Ихданов , Ғ. Н. Сансызбаева , Р. Ғ. Есенжігітова . - Алматы : Экономика, 2007. - 215 б.

2. 2022-2026 жылдарға арналған “Азаматтарға арналған үкімет” мемлекеттік корпорациясы” Даму стратегиясы, 2021

3. www.Finprom.kz

Жумадилова Д.Е., 4 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)

Ғылыми жетекші – э.ғ.к., профессор Давлетбаева Н.Б.

ШЕТЕЛ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНДА КОНСАЛТИНГТІ ДАМУ ТӘЖІРИБЕСІ МЕН МӘСЕЛЕЛЕРІ

Ауыл шаруашылығы консалтингінің мақсаты – менеджмент жүйесінде менеджмент пен АӨК иелеріне өз мақсаттарына жетуге көмектесу. Сондай-ақ, агроконсалтингтің негізгі мақсаты халықаралық нарықта заманауи, бәсекеге қабілетті бизнес құру және қосымша пайда алу және өсімдік шаруашылығында және кез келген басқа ауыл шаруашылығы қызметінде шығындарды азайту болып табылады. Сонымен қатар, ауылшаруашылық консалтингі агробизнесті басқару жүйесін дамытуға көмектеседі, ол ауылшаруашылық холдингтерінің иелері мен басшылығына басқару ауыртпалығын жеңілдетуге көмектеседі.

Халықаралық ауылшаруашылық консалтинг – шетелде жұмыс істейтін немесе шетелде бизнес ұйымдастыруды қалайтын компаниялар мен жеке тұлғаларға халықаралық ауылшаруашылық бизнес-консалтинг саласында кең ауқымды кеңес беру қызметтерін көрсету.

Мұндай кеңес беру бизнестің шынайы әлеуетін анықтауға және ашуға, сондай-ақ жаңа елдерде бұрын пайдаланылмаған жаңа мүмкіндіктерді ашуға және іске асыруға көмектесетін серіктестік пен сенімді іскерлік қарым-қатынастарды қамтиды. Халықаралық ауылшаруашылық консалтинг әдетте келесі бағыттар бойынша жұмыс істейді:

- жеке тұлғалар мен компанияларға шетелде/әртүрлі елдерде бизнес құруда көмек көрсету;
- компаниялар мен жеке тұлғаларға шетелде/әртүрлі елдерде бизнесті сатып алуға жәрдемдесу (бұл әр түрлі бизнес түрлері болуы мүмкін: жер активтері, фермерлік шаруашылықтар, агрохолдингтер, ірі кәсіпорындар, рекреациялық кешендер, кемелер, балық өндіруге арналған аквафермалар және т.б.) және инвестициялау бәсекеге қабілеттілігін арттыру және осындай бизнесті дамыту;
- шетелдегі/түрлі елдердегі компаниялардың қызметін ұйымдастырушылық-құқықтық қамтамасыз ету;
- жеке тұлғаларға және шетелдік компанияларға әртүрлі елдерде инвестициялық жобаларды іске асыруға жәрдемдесу (соның ішінде жобаны сараптау және серіктестерді таңдау);
- шетелдік компанияларға әртүрлі елдерде бизнес жүргізуге көмектесу;
- ықтимал шетелдік серіктестердің сенімділігін бағалау;
- шетелдік бизнесті сенімгерлік басқару.

Шетелде қызметтің ерекше түрі ретінде ауыл шаруашылығы консалтингінің пайда болуы ХХ ғасырдың 30-жылдарына жатады. Жаңа технологиялар, кооперация және мамандану процестері, бәсекелестіктің күшеюі – осының барлығы басқару жүйесін қайта құрылымдаумен байланысты мәселелердің туындауына және басқару міндеттерінің күрделенуіне әкелді. Басқару консалтингі әсіресе 40-50 жылдары АҚШ-та өндірісті жақсарту қажеттілігіне байланысты белсенді түрде дамыды. Батыс Еуропада консалтингтік қызмет 60-жылдардың соңына қарай кең тарады. Шамамен сол уақытта Англия мен Жапонияда консалтингтік фирмалар пайда болды.

Көптеген дамыған елдерде ауыл шаруашылығы саласындағы консультативтік қызметтер ауыл шаруашылығы өндірушілері арасында білімді таратудың бір түрі ретінде көптеген ондаған жылдар бойы жұмыс істеп келеді. Бұл қызметтердің құрылуына тиісті білімі мен жұмыс тәжірибесі жоқ шаруаларға шаруашылықты тиімді жүргізуге, ғылым жетістіктерін өз шаруашылығына енгізуге көмектесу қажеттігі себеп болды.

Бүгінгі таңда АҚШ-тың әрбір штатындағы ауыл шаруашылығын кеңейту қызметі университеттің ұйымдық құрылымының бөлігі болып табылады және барлық округтерде орталық кеңсесі мен филиалдары бар. Мұндай жүйе өз қызметтерін тегін көрсетеді, сондықтан оның құрылымдарының бюджеттерінде коммерциялық құрылымдардан түсетін кірістер қарастырылмаған. Қызметті қаржыландыру негізінен үш көзден келеді. Мысалы, Пенсильвания штатында жылына 50 млн. долларды құрайтын жалпы қаржыландырудың ішінде федералды үкіметтің үлесі 35%, штат үкіметі - 55%, округ әкімшілігі 9% және жеке инвесторлардан 1% дейін. . 275 университет оқытушылары және осыншама округтік консультанттар кеңес беру қызметімен айналысады.

Германиядағы консалтингтік қызметтің тиімді жұмыс істеуінің маңызды кепілі мемлекеттік қолдау болып табылады. Ауылшаруашылық консультативтік қызметтерінің құрылымы мен ұйымы бүкіл ел бойынша біркелкі және федералды немесе мемлекеттік консультациялық қызметтерді (мемлекеттік ұйымдар), ауыл шаруашылығы палаталарын, жеке консультациялық фирмалар мен бірлестіктерді, сондай-ақ жеке консультанттарды қамтиды. Толығымен немесе ішінара мемлекеттік қаражат есебінен қаржыландырылатын консультациялық қызметтер ресми болып табылады.

Германиядағы жалпы тенденция фермерлерге және олардың отбасы мүшелеріне мемлекеттік органдардың тегін консультациялық көмек көрсетуі немесе ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының даму перспективалары туралы сөз болғанда, жеке консалтингтік фирмалардан мұндай қызметтерді алуға кеткен шығындарды мемлекетке өтеу болып табылады.

Францияда консультативтік қызметтердің көпшілігін 1950 жылдары үкіметтің қаржыландыруымен құрылған ауыл шаруашылығы палаталары көрсетеді. Елдегі ауыл шаруашылығы палаталарының 94 аймақтық филиалы бар, оларда 11 мыңға жуық сарапшы, сондай-ақ коммерциялық ауыл шаруашылығы кәсіпорындарының жүздеген кеңесшілері жұмыс істейді. Олар қызметтердің кең спектрін ұсынады: топырақты талдаудан бастап шаруашылықты дамытудың экономикалық болжамдарына дейін. Мемлекет ауыл шаруашылығы палаталарының операциялық шығындарының, сондай-ақ кейбір бағдарламалар мен іс-шаралардың 30-40 пайызын төлейді. Барлық қызметтер белгіленген бағалар бойынша жүзеге асырылады. Дамыған елдердегі қоғамдық ақпарат және кеңес беру қызметтері коммерциялық фирмалардың ауылдық тауар өндірушілерге кеңес беру қызметтерін көрсетуде маңызды рөл атқаратынын көбірек біледі.

Жалпы, ақпараттық-консалтингтік қызметтер қай елде дамып, жұмыс істейтініне қарамастан, олардың алдында бірдей міндеттер тұр. Олардың функцияларына нарық кеңістігінде өзара әрекеттесетін тұтынушыларды қызықтыратын өткізу нарықтары туралы ақпаратты қалыптастыру, жаңарту және ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілерге жеткізу, баға мониторингі кіреді. Қызметтердің негізгі міндеттерінің бірі бастапқы тауар өндірушілердің оларды қызықтыратын мәселелер бойынша пікірлері мен сұраныстарын қорытындылау процесі болып табылады.

Әдебиеттер

1 История зарубежного управленческого консалтинга [Электронный ресурс], Режим доступа: <http://diplomba.ru/work/22466>

2 Курбатова, О. В. Развитие рынка консалтинговых услуг: учеб. пособие / О. В. Курбатова. — М.: Юнити-Дана, 2022. — 77 с.